

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME

Kopā ar Eiropas Parlamentu Padome pieņem Eiropas Savienības tiesību aktus regulu un direktīvu veidā un sagatavo lēmumus un nesaistošus ieteikumus. Savas kompetences jomās tā pieņem lēmumus ar vienkāršu balsu vairākumu, kvalificētu balsu vairākumu vai vienprātīgi atkarībā no apstiprināšanai iesniegtā akta juridiskā pamata.

JURIDISKAIS PAMATS

Eiropas Savienības vienotā iestāžu sistēmā Padome īsteno pilnvaras, ko tai paredz Līguma par Eiropas Savienību (LES) 16. pants un Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 237. līdz 243. pants.

UZDEVUMI

A. Tiesību akti

Pamatojoties uz Komisijas iesniegtajiem priekšlikumiem, Padome pieņem ES tiesību aktus regulu un direktīvu veidā vai nu kopā ar Parlamentu saskaņā ar LESD 294. pantu (parastā likumdošanas procedūra), vai viena pati pēc apspriešanās ar Parlamentu (sk. [1.2.3.](#)). Padome pieņem arī individuālus lēmumus un nesaistošus ieteikumus (LESD 288. pants), kā arī rezolūcijas. Padome un Parlaments paredz vispārējus noteikumus par Komisijai piešķirto vai pašai Padomei paredzēto īstenošanas pilnvaru (LESD 291. panta 3. punkts) izmantošanu.

B. Budžets

Padome ir viena no divām budžeta lēmējinstītūcijas iestādēm (otra ir Parlaments), kas pieņem Eiropas Savienības budžetu (sk. [1.2.5.](#)). Turklāt Padome saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru pieņem vienprātīgus lēmumus, paredzot noteikumus, kas piemērojami ES pašu resursu sistēmai un daudzgadu finanšu shēmai (LESD 311. un 312. pants). Šajā gadījumā Parlamentam jāsniedz piekrišana, par to lemjot ar balsu vairākumu. Pēdējo finanšu shēmu (2014.–2020. g.) Parlaments pieņēma 2013. gada novembrī. Padome daļa Eiropas Savienības budžeta II iedaļu ar Eiropadomi (Finanšu regulas 43. panta b) punkts), lai gan tās ir divas atsevišķas iestādes.

C. Citas pilnvaras

1. Starptautiski nolīgumi

Padome slēdz Eiropas Savienības starptautiskos nolīgumus, kuru saturu apspriež Komisija un kuru noslēgšanai lielākajā daļā gadījumu vajadzīga Parlamenta piekrišana (LESD 218. panta 6. punkts).

2. Iecelšana amatā

Padome ar kvalificētu balsu vairākumu (kopš Nicas līguma stāšanās spēkā) ieceļ amatā Revīzijas palātas, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas un Reģionu komitejas locekļus.

3. Ekonomikas politika

Padome nodrošina dalībvalstu ekonomikas politikas koordināciju (LESD 121. pants) un, neskarot Eiropas Centrālās bankas pilnvaras, pieņem politiskus lēmumus monetārajā jomā. Īpaši noteikumi attiecas uz Eurogrupas locekļiem, kuri ievēl priekšsēdētāju uz divarpus gadu termiņu (LESD 136. un 137. pants). Parasti Eurogrupas finanšu ministri tiekas dienu pirms Ekonomikas un finanšu padomes sanāksmes.

Padome arī pilda dažas ekonomikas pārvaldības funkcijas saistībā ar Eiropas pusgadu. Cikla sākumā, proti, rudenī, tā pārbauda konkrētus eurozonai paredzētus ieteikumus, pamatojoties uz gada izaugsmes pētījumu, un pēc tam jūnijā un jūlijā pieņem konkrētām valstīm adresētus ieteikumus pēc to apstiprināšanas Eiropadomē.

LESD 136. pants tika grozīts ar Eiropadomes Lēmumu 2011/199/ES un stājās spēkā 2013. gada 1. maijā pēc tā ratificēšanas visās dalībvalstīs. Tagad tas veido juridisko pamatu stabilitātes mehānismiem, piemēram, ESM (sk. [2.6.8.](#)).

4. Kopējā ārpolitika un drošības politika (sk. [5.1.1.](#) un [5.1.2.](#))

Ar Lisabonas līgumu Eiropas Savienībai ir piešķirts juridiskas personas statuss, un tā aizstāj Eiropas Kopienu. Turklāt ar jauno Līgumu ir atcelta trīs pīlāru sistēma. Tieslietas un iekšlietas ir kļuvušas par pilnībā integrētu ES politikas jomu, kam gandrīz vienmēr piemēro parasto likumdošanas procedūru. Tomēr ārpolitikas un drošības politikas jomā Padome turpina rīkoties saskaņā ar īpašiem noteikumiem, pieņemot kopējās nostājas un kopīgu rīcību vai izstrādājot konvencijas.

Iepriekšējā trijotnes sistēma ir aizstāta ar jaunu sistēmu: Ārlietu padome Savienības augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos pastāvīgā vadībā cieši sadarbojas ar Komisiju. Tai palīdz Padomes ģenerālsekretariāts un Eiropas Ārējās darbības dienests.

ORGANIZĀCIJA

A. Sastāvs

1. Locekļi

Padomē ir pa vienam pārstāvim no katras dalībvalsts ministra līmenī, "kas pilnvarots uzņemties saistības šīs dalībvalsts valdības vārdā" (LES 16. panta 2. punkts).

2. Prezidentvalsts

Izņemot Ārlietu padomi, Padomes priekšsēdētājs ir tās dalībvalsts pārstāvis, kura ir Eiropas Savienības prezidentvalsts. Padomes prezidentūra mainās ik pēc sešiem mēnešiem tādā secībā, kādu Padome apstiprina ar vienprātīgu lēmumu (LES 16. panta 9. punkts). Padomes prezidentūru, izņemot Ārlietu padomi, veido iepriekš noteiktas triju dalībvalstu grupas uz 18 mēnešu laikposmu, un katra no šīm trijām dalībvalstīm vada Padomi sešus mēnešus.

Turpmākos piecus gadus prezidentvalstu secība būs šāda: Somija 2019. gada otrajā pusē, Horvātija un Vācija 2020. gadā, Portugāle un Slovēnija 2021. gadā, Francija un Čehija 2022. gadā un Zviedrija un Spānija 2023. gadā. Eiropadome var mainīt minēto secību (LESD 236. panta b) punkts).

3. Darba sagatavošanas struktūras

Komiteja, kuru veido visu dalībvalstu pastāvīgie pārstāvji (Pastāvīgo pārstāvju komiteja), sagatavo Padomes darbu un pilda tai Padomes uzticētos pienākumus (LESD 240. pants). Šo komiteju vada tās dalībvalsts pārstāvis, kura tobrīd vada Vispārējo lietu padomi, t. i., rotējošo prezidentūru. Tomēr Politikas un drošības komiteju, kas uzrauga starptautiskās situācijas izmaiņas kopējās ārpolitikas un drošības politikas jomā, vada Savienības augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos izvirzīts pārstāvis.

Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiekas katru nedēļu, lai sagatavotu Padomes darbu un koordinētu darbības, kas ir saistītas ar koplēmuma pieņemšanu kopā ar Eiropas Parlamentu. Tā ir iedalīta divās grupās. Pastāvīgo pārstāvju komiteju (I) veido pastāvīgo pārstāvju vietnieki, kas sagatavo darbu saistībā ar tehniskākām jomām, cita starpā lauksaimniecību, nodarbinātību, izglītību un vidi. Pastāvīgo pārstāvju komiteja (II) risina jautājumus, kas vairāk attiecas uz tā dēvēto augsta līmeņa politiku, proti, ārlietām, ekonomiku un monetāro politiku, kā arī tieslietām un iekšlietām. Pastāvīgo pārstāvju komitejai tās sagatavošanas darbā palīdz ap desmit komiteju un apmēram simts specializētu darba grupu.

B. Darbība

Atkarībā no attiecīgās jomas Padome pieņem lēmumu ar vienkāršu balsu vairākumu, ar kvalificētu balsu vairākumu vai vienprātīgi (sk. [1.2.3.](#) un [1.2.4.](#)). Kad Padome darbojas kā likumdevējs, tās sanāksmes ir atklātas (LES 16. panta 8. punkts). Padomes ģenerālsēdētāru ieceļ Padome, piemērojot LESD 240. pantu. Padomes sanāksmes notiek Briselē, kā arī Luksemburgā (aprīļa, jūnija un oktobra sesija). Šobrīd ir desmit Padomes sastāvi, no kuriem trīs tiek regulāri (Vispārējo lietu padome, Ārlietu padome, Ekonomikas un finanšu padome (*ECOFIN*)).

1. Vienkāršs balsu vairākums

Vienkāršs balsu vairākums nozīmē, ka lēmums tiek uzskatīts par pieņemtu, ja ir vairāk balsu "par" nekā "pret". Katram Padomes loceklim ir viena balss. Vienkārša balsu vairākuma noteikums ir piemērojams, ja Līgumā nav paredzēta citāda procedūra (LESD 238. panta 1. punkts). Tātad tas ir parastais lēmuma pieņemšanas process. Tomēr praksē to piemēro tikai dažām jomām – Padomes reglamentam, Padomes

ģenerālsekretariāta darba organizēšanai un noteikumiem, kas reglamentē Līgumā paredzēto komiteju darbību.

2. Kvalificēts balsu vairākums

a. Mehānisms

Daudzos gadījumos Līgumā ir paredzēta lēmumu pieņemšana ar kvalificētu balsu vairākumu, kas nozīmē, ka ir vajadzīgs lielāks balsu skaits nekā vienkāršam balsu vairākumam. Tādos gadījumos vairs nav spēkā balsstiesību vienlīdzība. Katrai valstij ir noteikts balsu skaits atkarībā no tās iedzīvotāju skaita (EK līguma 205. panta 2. punkts un no 2014. gada novembra – LESD 238. pants). Ar 2007. gada 1. janvāri tika ieviesta jauna balsu sadalījuma sistēma, nosakot, ka kvalificēts balsu vairākums ir sasniegts tad, ja lēmums saņem vismaz 260 balsis no 352 balsu kopskaita (73,86 %) un to atbalsta dalībvalstu vairākums, kas pārstāv vismaz 62 % Savienības iedzīvotāju (šā kritērija pārbaude ir jāpieprasa kādai no dalībvalstīm).

Ar Lisabonas līgumu tika atcelta svērto balsu sistēma un paredzēts vienkāršs dubultā balsu vairākuma noteikums: tas nozīmē 55 % Padomes locekļu atbalstu (72 %, ja priekšlikumu nav izvirzījusi Komisija vai augstais pārstāvis), kuru skaits ir vismaz 16 (21, ja tā nav Komisijas vai augstā pārstāvja iniciatīva) un kuri pārstāv vismaz 65 % no Savienības iedzīvotājiem. Šī jaunā sistēma ir piemērojama no 2014. gada 1. novembra.

b. Darbības joma

Ar Lisabonas līgumu tika vēl vairāk paplašināts to jomu klāsts, kurās lēmums jāpieņem ar kvalificētu balsu vairākumu. Lēmumu pieņemšana ar kvalificētu balsu vairākumu ir vai nu ieviesta vai paplašināta attiecībā uz 68 juridiskajiem pamatiem, vairumā gadījumu līdz ar parastās likumdošanas procedūras ieviešanu (tostarp attiecībā uz daudzām jomām, kas iepriekš ietilpa trešajā pīlārā). Kvalificēts balsu vairākums ir vajadzīgs arī Komisijas priekšsēdētāja un tās locekļu, Revīzijas palātas, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas un Reģionu komitejas locekļu iecelšanai (sk. [1.2.3.](#) un [1.2.4.](#)).

3. Vienprātīgs lēmums

Līgums paredz vienprātīgu lēmumu nedaudzās, taču ļoti svarīgās jomās (nodokļu uzlikšana, sociālā politika utt.). Šāda prasība tika saglabāta Lisabonas līgumā. Tomēr LES 48. panta 7. punktā ir paredzēta pārejas klauzula, kas ļauj Padomei par dažiem jautājumiem lemt ar kvalificētu balsu vairākumu, nevis vienprātīgi. Turklāt noteiktās politikas jomās Padome var izlemt (vienprātīgi) paplašināt kvalificētā balsu vairākuma izmantošanu (piemēram, LESD 81. panta 3. punkts par ģimenes tiesību aspektiem, kuriem ir pārrobežu ietekme).

Parasti Padome cenšas panākt vienprātību arī tad, ja tā nav prasīta. Šāda prakse aizsākās kopš 1966. gada Luksemburgas kompromisa, ar ko tika izbeigts Francijas un citu dalībvalstu strīds, kura pamatā bija Francijas atteikšanās noteiktās jomās pāriet no vienprātības uz kvalificētu balsu vairākumu. Kompromisa teksts ir šāds: “Ja tādu lēmumu gadījumā, ko var pieņemt ar vairākuma balsojumu par Komisijas priekšlikumu, izšķiras viena vai vairāku partneru ļoti svarīgas intereses, Padomes locekļi saprātīgā laikposmā cenšas rast risinājumus, kurus var pieņemt visi Padomes locekļi, ievērojot Kopienas un viņu savstarpējās intereses.”

Līdzīgs risinājums tika rasts 1994. gadā, panākot Joanīnas kompromisu to dalībvalstu aizsardzībai, kuru balsu skaits ir tuvu bloķējošā mazākuma sliekšnim. Šī kārtība paredz, ka tad, ja attiecīgās valstis pauž nodomu iebilst pret Padomes lēmuma pieņemšanu ar kvalificētu balsu vairākumu, Padome darīs visu iespējamo, lai saprātīgā laikposmā panāktu pārliecinošam dalībvalstu vairākumam pieņemamu risinājumu.

Šim pašam principam atbilda nesenā iespēja atlikt jaunās dubultā vairākuma sistēmas ieviešanu no 2014. gada uz 2017. gada 31. martu, tādējādi ļaujot pēc dalībvalsts pieprasījuma piemērot iepriekšējos noteikumus par kvalificētu vairākumu, kuri bija paredzēti Nicas līgumā (sk. [1.2.3.](#)).

Eeva Pavy
05/2019

